

mammadaba

Dzīvo Latvijas valsts mežos

Ziemas saulgriežos

"Latvijas valsts meži" un mammadaba gaida tevi ciemos!

SPRIEDZES FILMA

SAPŅU ĶĒRĀJS

VIŅŠ NOTVER TO,
PAR KO MĒS BAIDĀMIES DOMĀT

PRODUCENTS: LATVIJAS VALSTS MEŽI REŽISORS: MAMMADABA GALVENĀJĀ LOMĀ: BRIEDIS LĪKRAGS
LOMĀS: VISI BRIEŽI SKAŅU INŽENIERIS: NAKTS ŠALTIS GAISMU OPERATORS: PILNMĒNESS TĒRPU MĀKSLINIECĒ: MAMMADABA

KATRU DIENU BEZ MAKSAS LATVIJAS VALSTS MEŽOS

mammadaba

LATVIJAS VALSTS MEŽI

WWW.MAMMADABA.LV

DABAS
STEREO

Vairāk gaismas!

Laiks, kad saules ir maz, rit daudz lēnāk, un mēs cenšamies visos iespējamās veidos padarīt to gaišāku, līdz klāt ir Ziemas saulgriežu brīdis. Tūlīt jau dienas kļūs garākas, Saules būs vairāk, gads atkal pagriezīsies uz pavasara pusi. Bet tikmēr izbaudīsim Ziemassvētku gaidīšanas prieku un īstas, sniegotas ziemas svinīgo cēlumu! Jo sniegs taču arī ir gaisma!

Saulgrieži jeb, kā to dažkārt dēvē, solstīcija (latīņu: *Sol* – Saule, *sistere* – apstāties) – tas ir laiks, kad Saulei ir vislielākā deklinācija (Vasaras saulgrieži) vai vismazākā deklinācija (Ziemas saulgrieži). Dažreiz saulgriežus sauc arī par saulstāvjiem, jo pirms un pēc tiem Saule vairākas dienas gandrīz nemaina savu maksimālo augstumu virs horizonta.

Šajā laikā daudzas tautas tradicionāli atzīmē saulgriežu svētkus, latviešiem tie ir Jāņi un Ziemassvētki. Palūkosimies, kā Ziemas saulgriežiem gatavojas un kā tos svin dažādās vietās Latvijas valsts mežos.

Bluķa vakars Pokaiņu mežā

2. lpp.

Saulgrieži Kalsnavas arborētumā

6. lpp.

Ziemassvētki rūķu valstībā

10. lpp.

Rūķu skola Jaunmoku pilī

14. lpp.

Bluķa vakars

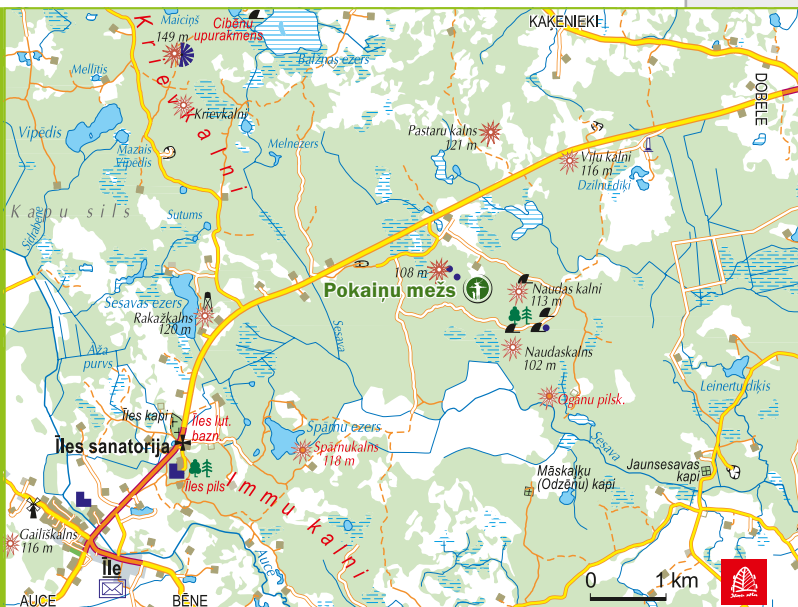
Pokaiņu mežā

Pokaiņu mežs

Senpokaiņi
Naudītes pagasts
Dobeles novads

Rīga – 100 km
Dobele – 14 km

Kā nokļūt Pokaiņos

Dodoties uz Pokaiņu mežu no Rīgas, vislabāk ir braukt cauri Dobelei pa Brīvības ielu. Kad šķērsots tilts pāri Bēzres upei, jānogriežas pa kreisi virzienā uz Bausku, pēc kādiem 300 metriem pirms Dobeles Sporta centra jānogriežas pa labi uz Īles šoseju. Jābrauc taisni apmēram 14 km, līdz kreisajā pusē zīme “Pokaiņu mežs” norādīs, ka esat klāt.

Pagāniskie Saulgrieži

Laikam jau tieši tādēļ, ka Saules kļuvis mazāk un dienas sarukušas garumā, Ziemas saulgrieži ir laiks, kad tradicionālajās dziesmās un dažādajās svētku svētīšanas izdarībās Sauli aicina atkal pagriezties uz gaismas pusi. Senāk ticēja, ka cilvēka klātesamība dabas norisēs ir nozīmīga, ļaudis apzinājās savu līdzatbildību par to, kas notiek dabā, laukos, mežos, tīrumos. Tādēļ pirms saulgriežu svētkiem daudz domāja par gaismu, par pavasari un nākamā gada ražu.

Ziemassvētkiem savulaik gatavojās ilgi un rūpīgi: sakopa sētu, izpušķoja istabu ar dažādiem rotājumiem. Īpašā cieņā bija puzuri, saukti arī par krīģiem, spurguļiem un lukturkiem. Tiesa, to pagatavošana prasa zināmas iemaņas un lielu pacietību, bet var jau uzmeistarot *saulīti* – iesiet diegā kartupeli un saspraust tajā smilgas vai salmu stiebrus.

Tāpat kā Jāņos, arī Ziemassvētkos centās negulēt. Bet ko tad darīja visu garo nakti?

Ļoti svarīgs ir rituālais mielasts. Jāgādā, lai visa kā ir gana: ēd deviņus ēdienus vai vismaz deviņas reizes sēžas pie galda. Katram ēdienam ir sava nozīme. Galdā jābūt cūkas šņukuram – tas Zemes un cilvēku auglībai. Bet koča (kūča, ķūķis) tiek gatavota no grūstiem (īpaši smalcinātiem) graudiem vai grūbām, kapātiem zirņiem un pupām. Sasmalcinātie graudi simbolizē to, ka pasaule (gaisma) ir izjukusi, samalta un saberzta, bet tūdaļ atkal tā atdzims no jauna, un gaisma atgriezīsies.

Svarīgi ir visu nakti būt jautriem, jo tikai ar liksmību var tikt pāri tumšajam laikam. Tad talkā nāk dejas, rotaļas, kurās tiek izspēlēta situācija debesīs, kad tumsa uzvarējusi gaismu. Un tad iet rotaļās, kur, piemēram, vilks apēd kazu. Un kur tad vēl jautrā čigānos iešana – mūsu karnevāls. Latviešiem Ziemas saulgrieži nekad nav bijuši klusi miera svētki, allaž valdījis pamatīgs troksnis – kūšāja jautrība, bija maskas,

dziesmas, dejas un rotaļas. Pauls Einhornš par latviešu Ziemassvētku tradīcijām Kurzemes hercogistē 1636. gadā darbā "Reformatio gentis leticcae in ducatu Curlandiae" rakstīja: "Cik no viņu elku dievību atliekām var saprast, ka viņu bezkaunīgie svētki ar ēšanu, dzeršanu, dancošanu, lēkāšanu un kliegšanu apkārt iet, pie tam viņi Kristus vakaru savā vidū citādi nesauc kā par deju vakaru, jo viņi šo vakaru un visu nakti ar dejošanu, dziedāšanu un lēkšanu pavada. Šis pats vakars tiek arī par bluķa vakaru saukts, jo tad viņi ar lielu kliegšanu velk apkārt bluķi, kuru pēc tam sadedzina un tā savu prieku parāda."

Ziemassvētku garajā naktī vēl jāmin mīklas un, protams, jāzilē, kāds būs nākamais gads un kas tajā gaidāms.

Koča mūsdienīgākā variantā

300 g grūbu, 200 g žāvēta speķa vai cauraugušas gaļas, 3 sīpoli, sāls.

Uz sausas pannas grūbas apgrauzdē brūnas. Speķi sagriež gabaliņos, sacep kopā ar smalki sagrieztiem sīpoliem. Māla podiņā vai cepamtraukā kārtām liek grūbas un sīpolus ar speķi, uzkaisot sāli. Pēdējā kārtā liek grūbas, pārlej ar verdošu ūdeni tā, lai tas būtu apmēram trīs centimetrus virs grūbām. Podiņu liek cepeškrāsnī un sautē 180 grādos, līdz grūbas gatavas. Raugās, lai koča būtu irdena.

Pieskarties noslēpumam

Nav daudz tādu vietu Latvijā, par kurām klīstu tik interesantas runas un nostāsti kā par Pokaiņiem. Zintnieki, dziednieki un ekstrasensi Pokaiņus nešaubīgi uzskata par senu svētvietu, par spēcīgu enerģētisku vietu. Ļaudis mēļo, ka vieni šajā mežā iegūst desmitkārt lielāku spēku, citi zaudē orientēšanās spējas un laika izjūtu, bet daži brīnumainā kārtā izārstējas no kaitēm. Zinātnieki pēta, kādēļ Pokaiņos ir tik daudz akmeņu, meklē skaidrojumu to izvietojumam, izvirza visfantastiskākās hipotēzes. Daži pieņēmumi Latvijai ir visai glaimojoši. Nu kaut vai tas, ka gan seno indiešu, gan sengrieķu raksti vēstot par kādu brīnišķīgu zemi ziemeļos no Grieķijas, uz kurieni pēc veselības un gudrības devušies cilvēki no visas pasaules. Un šī zeme esot bijusi tagadējā Latvija.

Pētnieki noskaidrojuši, ka Latvija atrodas zemeslodes centrālā meridiāna un kritiskā šķēluma joslas krustpunktā, kas ir enerģētiskie centri. Pāri Pokaiņiem iet Eiropas transkontinentālā ziemeļu – dienvidaustrumu līnija Stokholma – Pokaiņi – Jonišķi – Minska – Erevāna.

Svētvietu pētnieki uzskata, ka akmeņu kaudzēm un arī atsevišķi novietotajiem akmeņiem ir stingri noteikta vieta, ko nosaka Zemes starojums. Kopā tie veido slēgtu bioenerģētisku sistēmu, kuru nedrīkst izjaukt, akmeņus izkustinot vai pārvietojot.

Interesantas ir gan akmeņu kaudzes, gan ieleju un terašu bruģējums, gan atsevišķie akmeņi, kuriem doti savdabīgi nosaukumi: Līgavas akmens, Mātes akmens, Tēva akmens, Akmens dziednieks, Laimas galds, Zintnieku laiva u. c. Akmeņiem vārdus devuši cilvēki, kuri tos atbrīvojuši no krūmājiem, atrakuši un centušies atminēt akmeņos noglabāto informāciju.

Pokaiņu meža mistisko noskaņu vairo mazo dīķīšu dažādu nokrāsu ūdens nespodrais mirdzums, līkloču takas, tiltiņi pār izžuvušiem strautiem, dīvainās atbalsis un klusums.

Protams, ir vēl arī citas teorijas par Pokaiņu ģeomorfoloģisko reljefu un akmeņu krāvumiem, piemēram, ka akmeņi ir nogludinātas ledāju atnestas iežu atlūzas. Citi domā, ka laukakmeņu kaudzes ir cilvēku veidotas, tie sarīpināti vienkopus no tuvākās apkārtnes, lai attīrītu seno zemgaļu tīrumus. Bet varbūt akmeņi savesti nodomātās pils celtniecībai, kas nezināmu iemeslu dēļ nav īstenota? Tomēr izpētīts, ka akmeņi gandrīz trīsdesmit kvadrātkilometru platībā guļ āderu krustpunktos. Pokaiņu mežs joprojām glabā savu noslēpumu.

Ir vairāki varianti, kā iepazīt Pokaiņu mežu. Var taku taciņas izstaigāt kājām, tiesa, tas prasīs laiku, jo celiņi iestaigāti desmit kilometru garumā. Bet var taču apmest kādu loku un jebkurā brīdī atgriezties atpakaļ. Var arī braukt ar savu auto, jo ir izveidots septiņus kilometrus garš loka ceļš un norādītas vietas, kur atstāt mašīnu, ko aplūkot. Vislabāk Pokaiņus iepazīt gida pavadībā, taču var vienkārši pastaigāties skaistā, sakoptā mežā, izbaudot mieru un klusumu.

Bluķa vilkšana Pokaiņos

Pokaiņos godā tiek turētas tūkstošiem gadu senas latviešu tradīcijas, īpaši jau gadskārtu ieražas: Māras diena, Miķeļi, Mārtiņi, Ziemassvētki, Meteņi, Lieldienas, Ūsiņi un Jāņi. Saulgriežu svinēšanai piemīt zināms mistikas elements, arī Pokaiņi apvīti ar noslēpumainības oreolu. Saulgriežu svinēšana Pokaiņos, kas pamazām veidojas par tradīciju, piesaistīs tos, kuri vēlas izbaudīt Saules dzīvinošo spēku šajā mazliet satraucošajā un noslēpumainajā vietā.

Saulgriežu svinēšana Pokaiņos sākas jau 21. decembrī. Dažādas izdarības te notiek visu nedēļu. Mazajiem Pokaiņu viesiem vislabāk patīk eglīšu ietērpšana svētku rotā, kad celiņu malās augošo eglīšu zaros tiek iekārti līdzpaņemtie našķi meža dzīvniekiem un putniem.

Viena no Ziemas saulgriežu raksturīgākajām tradīcijām ir bluķa vilkšana. Bluķis tiek uzskatīts par Saules simbolu – kad to velk augšup kalnā, tad mudina Sauli drīzāk atgriezties.

Šim nolūkam jau iepriekš tiek sagatavots ozolkoka bluķis, kura abos galos iestiprina resnas virves. Ziemassvētku vakarā vīrieši ķeras pie virvēm un velk bluķi gan pa savu sētu, gan no vienas mājas uz otru cauri visam ciemam, īpaši pakavējoties vietās, kur gada laikā atgadījušās kādas likstas. Bluķa vilcējiem seko trokšņojošu ļaužu pūlis, cenšoties aizbaidīt jaunos garus un pamodināt snaudošos.

Beigās bluķi ieveļ speciāli šim nolūkam sagatavotos degošos salmos un sadedzina, atdodot ugunij gada laikā sakrājušās likstas, drūmās domas, sāpes un bailes, atbrīvojot vietu Jaunā gada cerībām.

Pokaiņos bluķa vilkšana notiek Ozolkalnā – skaistā, saulainā, lielu ozolu ieskaudā laucītē. Šai vietai piemīt gaiša enerģija, īpaši Saulgriežu laikā. Ozolkalnā atrodas divi ievērojami akmeņi – Dieva gulta un Laiņas galds. Te pirms bluķa vilkšanas un uguns rituāla var piesēst uz lielā krustveida sola, atvilkt elpu un sakārtot domas. Kad dziedot un trokšņojot degošais bluķis novelts lejā pa Ozolkana nogāzi, visi, stāvēdami ap ugunsroku, dzied dziesmas, lai slavinātu Sauli un uguni, Zemes un Debesu māti. Lielākai kopības sajūtai no rokas rokā ceļo Lielvārdes josta. Tad ugunskurā iemet, piemēram, čiekuru, pieminot to, kas aizejošajā gadā bijis slikts. Lai gaišas dzirksteles visas neveiksmes aiznes augstu debesīs – uz neatgriešanos! Lai Jaunais gads nāk ar jaunām cerībām, ilgām un sapņiem!

**Saulgrieži
Kalsnavas
arborētumā**

Kalsnavas arborētums

Jaunkalsnava
Madonas novads
Kalsnavas pagasts

Rīga – 140 km
Madona – 28 km
Pļaviņas – 22 km

Koši visu gadu

Svešādaļs nosaukums – arborētums – cēlies no latīņu valodas vārda *arbor* un nozīmē koks, tātad arborētums ir saistīts ar kokiem un to dažādībām. Un koku te ir daudz – 140 ha platībā aug apmēram 3000 koku un krūmu taksonu (dažādību). Tagad skaidrs, kādēļ Kalsnavas arborētums atzīts par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju – tajā atrodas otrā lielākā kokaugu kolekcija Latvijā.

Arborētumā ir skaisti augu gadu. Protams, viskrāšņāk te izskatās pavasarī, kad arborētumu pārņem īsts ziedēšanas trakums. Agrā pavasarī baltus ziedus raisa Kobus magnolija, jūnija vidū, kad uzdzied Virdžīnijas sniegpārslīņu koks, šķiet, ka atgriezies sniegpuenis, bet patiesībā, kad uzpūš vējš, sākas īsts ziedputenis. Arī rododendri, kuru kolekcija nesēn papildinājusies ar paša rododendru tēva Riharda Kondratoviča dāsno dāvinājumu, negatavojas palikt ēnā. Mēģiniet iztēloties to krāsu, formu un smaržu kokteili, kad ziedus raisa 120 rododendru dažādības!

Vasaras vidū peoniju pielūdžēji no visas Latvijas dodas uz Kalsnavu, uz Peoniju svētkiem. Šai ballei gatavojas visi: 180 peoniju dažādības cita pēc citas raisa greznos ziedus, Peoniju dārza krusttēvs, izcilais selekcionārs Aldonis Vēriņš gatavo kārtējo pārsteigumu, bet arborētuma saimnieki, gādājot par daudz balles viesu ērtībām, uzbūvējuši jaunu stāvlaukumu automašīnām.

Taču arī ziemā Kalsnavas arborētumā ir ko redzēt. Kad uzmanību nenovērš dažādo ziedu krāšņums, var apbrīnot lielo skuju koku dažādību. Vienas dienas laikā visus vairāk nekā 600 skuju kokus nemaz nevar tā īsti apskatīt, jo daudzkrāsainās skujuas gribas gan aplūkot, gan aptaustīt – dažas ir mīkstas kā putna spalvas. Blakus ierasti zaļām skujuām var redzēt arī salātzaļas, pieneņu dzeltenas un tēraudzilas skujuas, bet Korejas balteglēm ir baltas skuju apakšpuses. Skuju augšpuse gan ir tik sulīgi koša, ka reizēm atgādina samtainu paklāju, nu kaut vai šķirnei 'Green Carpet', kas tieši tā arī izskatās, kā nosaukta – kā zaļš paklājs. Arī skuju koku forma nebeidz pārsteigt. Egle te var atgādīnāt milzu bumbu, zirga galvu vai lielu suni ar noļukušām ausīm, ligzdu egle izskatās kā milzīga, apgāzta mutesbloda, toties diegveida tūļai tādi dzinumi, ka šķiet, tos mierīgi varētu izmantot par kurpju auklām.

Labi, ja pa arborētumu var staigāt dendrologa pavadībā, jo bez trenētas acs diezin vai pamanīsiet, ka kalnu priedē 'Mops' lieliski sadzīvo čiekuru omītes un pusaugu bērneli, bet eglē līdzās sārtajiem sievišķajiem ziediem ir arī kāds tumši sarkans vīrišķais zieds – tātad var cerēt uz čiekuru ražu.

Šoreiz apstaigāsim arborētumu, vērojot čiekurus un visu to, kas varētu noderēt Adventes vainagu veidošanai.

Labo domu laiks

Senos latviešu Ziemassvētkus laika gaitā ietekmējušas citu zemju un kultūru tradīcijas. Latviešu pagāniskajiem Ziemas saulgriežu svētkiem pievienojušies Kristīgās baznīcas svinētie Kristus bērnība piedzimšanas svētki, un pamazām visam piejaukušies komerciālie pasākumi. Tagad mēs Ziemassvētkus svinam ne vairs īstajā, astronomiskajā saulgriežu dienā – 22. decembrī –, bet gan 24. decembrī, svinam Adventi, pinam Adventes vainagus, dedzinām sveces, izrotājam eglīti un gaidām Ziemassvētku vecīti ar dāvanu maisu. Advente ir ar kristietību saistīts jēdziens, tas ir Jēzus Kristus atnākšanas gaidīšanas laiks (*adventus* latīņu valodā nozīmē *atnākšana*), ko vada klusi un apcerīgi, iededzot sveces Adventes vainagā, domājot labas un gaišas domas. Klasiskā Adventes vainaga apļa forma simbolizē mūžīgo atjaunošanos, gada cikliskumu, veidojot mazu, noslēgtu vienību lielajā laika ritumā, kas vieš mieru un saskaņu, bet sveces nes gaismu un cerību tumšajā laikā.

Vislabāk būtu Adventes vainagu veidot pašam, ievijot tajā atmiņas par jaukajām aizvadītā gada dienām un cerības, ka Jaunajā gadā labā būs vēl vairāk. Ir daudz veidu, kā darināt vainagu, ir simtiem materiālu, ko ievīt savā vainagā. Šoreiz pēc padoma dosimies uz Kalsnavas arborētumu, kur top neparasti skaisti Adventes vainagi no dabas materiāliem.

Čiekuru uznāciens

Jebkurš čiekurs ir neparasti skaists dabas veidojums. Spuraini un gludi, zaļi, pelēki, brūni, sārti un ķiršsarkani, lieli un mazi, apaļi un gareni – tie ir tik dažādi.

Kas tad īsti ir čiekuri? Enciklopēdijā teikts, ka čiekurs ir kailsēkļu sēklu sakopojums uz vasas pārveidnes, ko veido pie ass skuju vietā piestiprinātas, dakstiņveidīgi sakārtotas čiekurzviņas. Izklusās sarežģīti, taču arī čiekuru uzdevums nav no vienkāršākajiem – no mazas sēkliņas taču reiz izaugs varens koks.

Ja runājam par čiekuru ražu, egles un priedes ir samērā kaprīzas, to ziedēšanā vērojams zināms cikliskums, kas saistīts ar meteoroloģiskiem un ekoloģiskiem apstākļiem – priede bagātīgi zied ik pēc trim, četriem gadiem, bet egle – tikai reizi 4–10 gadus. Eglei čiekuri attīstās jau ziedēšanas gadā, bet priedei – tikai nākamajā gadā. Un vienā tādā priežu čiekurā ir tikai 25 sēkliņas. Eglu čiekurā gan sēklu ir vairāk – 150, bet egles čiekurs jau arī ir lielāks.

Starp citu, šis ir čiekuru ražas gads. Pavērojiet, cik lepmi egles izrāda savus čiekurbērnus.

Adventes vainagu darbnīcā

Košo Kalsnavas vainagu darbnīca sagaida ar neparasti jauku sveķu smaržu. Protams, tas jau nav nekāds brīnums, jo telpa pilna ar visdažādāko formu, lielumu un krāsu čiekuriem. Un tomēr gribas brīdi apstāties un dziļi ieelpot smaržīgo gaisu.

Bet kas tā par dīvainu skaņu? Šķiet, ka te lielu dobumu kaļ kāds strādīgs dzenis. Izrādās, ka čaklas rokas ņem no liela maisa pa čiekuram un ar karotes kātu viegli dauza pa to, līdz izbirst sēklas. Nekādas mehanizācijas, tikai veiklu roku darbs, lai netraumētu čiekuru, kas savu dzīvi turpinās vainagā. Savukārt sēklas tiks izmantotas kokaugu ģeneratīvai pavairošanai Latvijā un arī Starptautiskajai sēklu apmaiņai. Ap garo galdū sasēdušās Kalsnavas arborētuma mežsaimniecisko darbu strādnieces Jolanta Vorskova, Ināra Dzalbe, Lelde Kalniņa, Dace Medne, Dzintra Līcīte, Benita Auziņa un Solvita Gailuma. Vasarā viņu galvenais uzdevums ir kopt un lolot arborētuma augus. Darbs nebūt nav tik vienkāršs, kā sākumā varētu šķist, te viss jādara ar prātu, jāzina, kad un ko ravēt, kad rušināt, kas un kur jāstāda, kur kaut kas jāformē vai jāpārstāda. Arī ziemā darbu radušās rokas nestāv dīkā, bet sagatavo sēklas un veido krāšņus Adventes vainagus.

Nē, nekādos īpašos floristikas kursus meitenes neesot mācījušās, ieklausījušās pieredzējušāko kolēģu ieteikumos, brīdi vērojušas un tad ķērušās pie darba. Vainagu veidošana prasa lielu pacietību, dienā var sagatavot tikai divus vai trīs vainagus. Ja izmanto sūnas un ķērpjus, tad gan var izveidot vairāk, taču arborētuma īstais stils ir no čiekuriem un citiem dabas materiāliem darināti vainagi.

Soli pa solim

Vispirms no vairākām kopā savītām klūgām izveido stingru pamatni (vajadzīgā izmēra apli). Klūdžiņas nav nekā īpaši jāapstrādā, vien jāatrod kāda kārklīem aizaugusi grāvmala, jānogriež klūdžiņa un jāsavieno ar stiepli vai veikalos nopērkamiem savilcējiem. Būtu labi, ja klūgām ļautu izkalst, lai vainags vēlāk nemainītu formu. Kalsnavā šis darbiņš uzticēts vīriešu stiprajām rokām.

Nākamais solis – polsterēšana. Visērtāk to darīt, ar diegu ap klūdžiņām aptinot salmus, taču var noderēt arī siens, papardes, sūnas vai lauka malā saplūktā sausā zāle. Ja vainagu gatavosiet paši, laika taupīšanai veikalā var nopirkt jau gatavu salmu vainagu.

Turpinājumā jāraugās, lai pa rokai būtu līmes pistole un līmes stieniši, jo salmu vainags jāaplīmē ar sarkanā ozola lapām. Kāpēc jāmeklē tieši sarkanā ozola lapas? Izrādās, ka parastā ozola vai kāda cita koka lapas nederēs, jo tās nav pietiekami elastīgas un sabirzīs. Kalsnavā sarkanā ozola lapu netrūkst, citur var izlīdzēties ar kaut ko citu, piemēram, ar nokrāsotu marles saiti, auduma strēmelēm vai kreppapīru.

Kad pamatne sagatavota, sākas pats interesantākais un radošākais process. Kurus čiekurus šoreiz ņemt pamatā? Varbūt izvēlēties spurainos duglāzijas čiekurus, kas vainagam piešķir mazliet nerātnu izskatu? Ja pamatā būs simetriskie, nelielie kalnu priežu čiekuri, vainags izskatīsies nopietnāks. Gaiši brūnie, vidēja lieluma asās egles čiekuri lieliski izcels sauso ziedu rakstu, bet trauslie Kanādas egles čiekuri arī vainagu padara gaisīgāku. Varbūt kādam interjerā vispiemērotākie šķitīs violetie Serbijas egles čiekuri? Īpašam akcentam izmanto sprīdi garos Rumēlijas, melnās un dzeltenās priedes dekoratīvos čiekurus. Smalkākai apstrādei noder ļoti sīkie hemlokeļļu un Amerikas lapegļu čiekuriņi.

Žēl, ka floristikā neizmanto Korejas ciedru priedes čiekurus, tie ir vislielākie čiekuri Kalsnavas arborētumā. Tas nu gan būtu milzu vainags!

Nekādu stingro noteikumu nav, tomēr būs vieglāk, ja vispirms pamatnei pielīmēs lielākos elementus, tad – garākos un interesantākos, pamazām pārejot uz mazākiem. Ieteicams sākt ar virspusi, tad dekorē ārējo malu, visbeidzot – iekšmalu. Vainagu nepārtraukti groza un raugās, lai visi līmētie materiāli iekļaujas akurātā aplī, lai nebūtu tukšumu, lai cauri nespīdētu pamatne.

Kad vainags gatavs, nolasa līmes diegu, uzpūš "Glitter" laku. Birstošos materiālus var nopūst arī ar matu laku vai speciālu līmes aerosolu.

Dabas materiāli

Latvijas mežos, pļavās, laukos un pat grāvju malās var savākt visu, kas nepieciešams modernam, interesantam vainagam: priežu, kalnu priežu, lapegļu, duglāziju, melnalkšņu čiekurus, kadiķu čiekurogas, mežrozīšu augļus, kastaņus un to kažociņus, ozolzīles un zīļu cepurītes, magoņu pogaļas, riekstus ar visiem čemuriem, valriekstus, pīlādžogas, sūnas, kaltētus spireju, kalmju, rododendru, ežpodzes un pieris ziediņus, kokveida peoniju, rudbekiju, ehināciju, Sibīrijas īrisu un citu puķu pogaļas, piepes, parastās zirgskābenes, baltēglu čiekuru zvīņas, lapas, bērzu tāsīs u. c. materiālus.

Ziemassvētki rūķu valstībā

Rūķu sētā

Viena no bērnu iecienītākajām vietām Tērvetes dabas parkā ir Rūķišu mežs. Tā ir īpaša pasaule, kurā var sastapt putnus, zvērus un visas tās sīkās radībiņas, kas sīc, dūc, rāpo, lidinās pa gaisu vai rokas zemē. Rūpīgāk ieskatoties, te var ieraudzīt ne vienu vien laumiņu, meža gariņu un rūķīti, kuri kopš parka veidošanas sākuma ir īpaši mīļi Tērvetes dabas parka iemītnieki. Stāsta, ka reiz cilvēki pārstājuši ticēt mazajām radībiņām, tāpēc tās vairs labprāt nerādās racionālajiem pieaugušajiem. Cita lieta ir ar bērniem, viņi rūķus un meža gariņus prot saredzēt vienmēr.

Rūķus var saskatīt arī mākslinieki, un viņi to izmanto, atveidojot mazos parka iemītniekus kokā. Pavērojiet, cik dažādi ir šie rūķi! Viņiem piešķirts ne tikai katram savs amats, bet arī raksturs un sejas vaibsti.

Sākumā rūķi bija sapulcējušies vienā meža pļaviņā, bet tagad viņiem Rūķišu mežā uzbūvēts pašiem savs Rūķu ciems, kurā apmetusies kuplā rūķu saime. Ejoj pa Rūķu ielu, ļauts ielūkoties viņu mājiņās, namdara sētā, dzirnavās, gateī, vecajās rūķu raktuvēs, bet žuburainas priedes zarā ērti iekārtojies Koka rūķis, kurš vēriģi uzrauga rosīgo dzīvi Rūķu ciemā. Bērni var iejusties rūķišu lomā, izložņājot mazās mājiņas, ieguloties rūķu gultiņās vai pasēžot pie Meža vai pie Pazemes rūķa galda. Te var aplūkot rūķīti malkas zāģētāju, iepazīties ar rūķu ceļotāju saimi, aplūkot, kā malku pavardam nes Vecais rūķis.

Tērvetes dabas parks

- * aizņem 1366 ha lielu platību Tērvetes upes senlejā un izcilo Tērvetes priežu silā;
- * 2009. gada EDEN titula ieguvējs – Eiropas izcilākais tūristu galamērķis dabas aizsargājamās teritorijās Latvijā;
- * iekļauts Latvijas dižvietu mājas kartē;
- * divas reizes atzīts par vienu no desmit atraktīvākajām un ģimenei draudzīgākajām vietām Latvijā.

Līdzās senajam Rūķu ciemam nu uzbūvēta Rūķu sēta, kurā blakus draudzīgi sastājušās trīs glītas māšas – Rūķotava, Darbnīca un Bodīte. Bērniem dota fantastiska iespēja pašā viedā un labsirdīgā Rūķu tēta un mīļīgās Rūķu mammas vadībā visu gadu, arī ziemas salā, darboties radošajās darbnīcās. Rūķu tētis ierāda, kā apstrādāt koku ar senajiem galdniecības instrumentiem, bet Rūķu māmiņa, adāmadatas veikli ģirbinādama, labprāt stāsta par rūķu sadzīvi, niķiem un stīkiem. Kamīnā jautri sprēgā malka, uz omulīgā pavarda apaļos sānus silda liels tējas katls. Nāciet droši, nosalušie un zinātkārie!

Rūķu lūgšana

Meža māt, dāvā Cilvēkam spēju
paraudzīties uz pasauli mūsu acīm.
Tad viņš sapratīs, ka puķu smaržu
var ieelpot, ziedus nenoplūcot, ka
putnu dziesmas ausīm tīkamākas
nekā skaļi trokšņi, ka ikvienam sāp,
ja tam dara pāri.

Ziemassvētku radošās darbnīcas

Rūķi ir zinātkāri, čakli un rosīgi, turklāt viņiem patīk dalīties savās garajā mūžā uzkrātajās gudrībās. Kā to vislabāk izdarīt? Nu jau vairāku gadu pieredze liecina, ka ļoti labs veids ir Ziemassvētku radošās darbnīcas Tērvetes dabas parkā.

Rūķu radošā nodarbība sadalīta trijās daļās – izzinošajā, radošajā un rotaļām veltītajā. Arī mazajiem bērniem patīk uzzināt kaut ko jaunu, viņi kāri tver informāciju par augiem un dzīvniekiem, mācās pazīt kokus, atšķirt dažādās koku lapas. Pagājušajā gadā bērni uzzināja par uguns nozīmi, par tās labajiem darbiem un blēņām, kas var nodarīt lielu postu. Šogad uzmanības centrā nokļuvis ūdens, kas bērniem parādās daudzos veidos: gan kā migla, sarma un leduspuķes logos, gan kā sniegpārslīņas. Rūķi stāsta un rāda, kā veidojas sniegpārslas, kāpēc sniegs ir balts, kāpēc aukstā laikā tas gurgst zem kājām, kā veidojas sniegpukenis.

Bērni ir tik zinātkāri! Rūķu tētis un Rūķu māmiņa tiktikko spēj atbildēt uz neskaitāmajiem jautājumiem. Kāpēc koki ziemā nenosalst? Izrādās, ka palīdz... lapu nomešana. Tā koki taupa ūdeni, kas citādi iztvaikotu caur lapām, turklāt kailie koku zari uzkrāj mazāk sniega, lai zari no tā smaguma nelūztu. Bet kā pumpuri nenosalst? Tāpēc, ka pumpuri ir gudri, tie uzvilkuši biezu kažociņu, lai sals netiktu klāt. Arī koka stubrs ir domājis par ziemu, tas sulā uzkrājis daudz cukuram līdzīgu vielu, kas sulai neļauj tik ātri sasalt un pārvērsties ledū.

Bērniem ļoti patīk nodarbību radošā daļa. Viņi ar lielu aizrautību strādā ar Rūķu tēta galdnieka instrumentiem, droši ņem rokās āmuru un nemaz nebaidās, ka var trāpīt pa pirkstiņiem.

Ciemojoties Rūķu sētā, bērni ir spēlējušies, strādājuši, daudz ko iemācījušies, nu laiks doties pie ugunsкура, iebaudīt tēju un kārumus. Ziemassvētku laikā būs jāpušgo eglīte ar burkāniem, āboliem, kāpostiem un citiem cienastiem meža zvēriem. Un tad jau būs klāt arī Ziemassvētku vecītis ar dāvanu maisu. Un dāvanas taču mums visiem patīk!

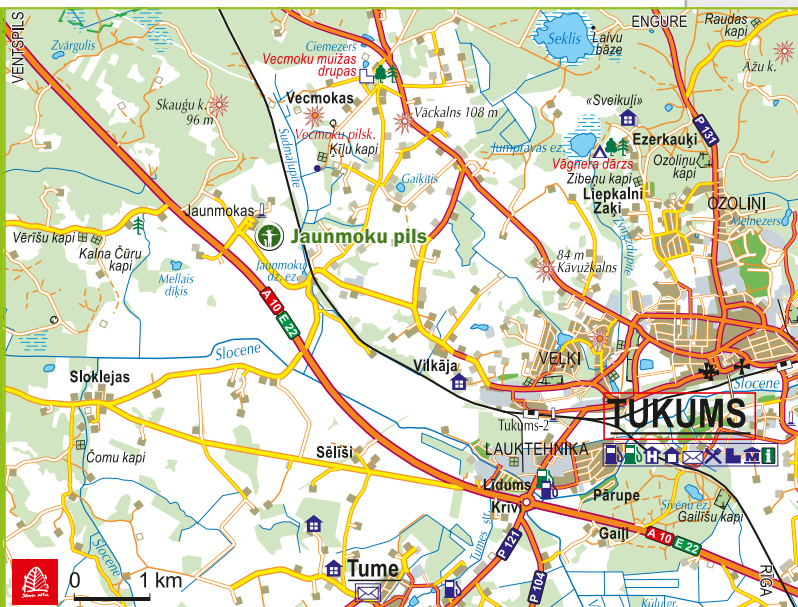
Rūķu skola , Jaunmoku pilī

Jaunmoku pils

Tumes pagasts
Tukuma novads

Rīga – 75 km
Tukums – 7 km

Balle pilī

Majestātiska un vienlaikus mājīga, kā no senas pasakas izkāpusi, Jaunmoku pils iekārtojusies aīnaviski gleznieciskā pakalnā, dīķu, simtgadīgu liepu, īvju audzes ielokā. Patiesībā tā ir jauna pils, kas piesaista ar 19. gs. beigu Latvijas muižu arhitektūrai raksturīgo īpašo ansambļa izjūtu.

Daudzo muižas ēku izvietojums liecina par kādreiz rosīgo saimniecisko dzīvi. Savulaik Jaunmoku saimniecības platība bija 1276 ha liela, audzēja graudaugus, nodarbojās ar piena lopkopību – govju ganāmpulks vien pārsniedza divus simtus. Arī tagad Jaunmokās jūtama rosība, nu tas ir sabiedrībai pieejams kultūrvēsturisks piemineklis, tūrisma objekts, kas sniedz atpūtas, izklaides un izglītošanās iespējas. Tā ir vieta, kur saplūst laiks, daba un mūzika.

No pils torņa paveras elpu aizraujošs skats uz gleznainajiem pakalniem. Nav brīnums, ka tieši šajā vietā toreizējais Rīgas pilsētas mērs, angļu izcelsmes rīdzinieks Džordžs Armitsteds 1901. gadā uzcēla medību pili un savas ģimenes vasaras rezidenci. Arhitekts Vilhelms Bokslafs, kurš, starp citu, neogotikas stilā projektējis arī graciozo Latvijas Mākslas akadēmijas ēku, Jaunmoku sarkano ķieģeļu celtni ar vertikālajām un asimetriskajām aprisēm, stāvajiem divslīpu jumtiem, daudzajiem tornīšiem, erkeriem un mezonīniem izveidoja par vienu no pazīstamākajām ķieģeļu celtnēm Latvijā. Pils interjers ar neogotikas un tolaik modē nākušā jūgendstila elementiem padara to īpaši romantisku un glezniecisku.

Īpašas uzmanības vērts ir unikālā krāsns vestibāls ar 130 apgleznotiem podiņiem, uz kuriem attēloti Rīgas un Jūrmalas skati dažādos gadsimtos. To kā dāvanu Rīgas 700 gadu jubilejā Armitstedam pasniedza pateicīgie galvaspilsētas darboņi.

Tālāk skatam paveras Baltā zāle ar greznu, zeltījumiem rotātu kamīnu. Ēdamzāle liek atcerēties senas medījumu receptes un dzīres. Tā vien šķiet, ka tūlīt salonā ienāks dāmas, apsēdīsies uz divāniņa un iemalkos tasi kafijas, bet kungji pie galda šķirstīs avizes un spriedīs par lielo politiku.

Arī mūsdienās dzīve pilī un muižas ēkā ir rosīga: koncerti, viesības, svinīgas vakariņas, kāzas un greznas balles te neļauj garlaikoties. Muižas ēkā izveidota Kolonnu zāle, kas piemērota dažādu pasākumu, semināru, viesību, kāzu, kristību, izstāžu, koncertu rīkošanai. Un, protams, ballēm, jo Kolonnu zālē vairs var dejot 400 ballētāju. Atpūtas zāle muižas ēkā var uzņemt 70 viesus, pils Baltajā zālē pietiek vietas 50 viesiem, Torņa zālē – 40 personām. Bet vēl jau ir pils saloni, Parka lapene, Dīķa namiņš, kafejnīca-restorāns.

Rūķu Meža skoliņa pili

Esam pieraduši domāt, ka rūķiši vairāk mājā mežā un Tērvetes dabas parkā, taču izrādās, ka tiem gluži labi patīk dzīvot arī pilī. Gaidot Ziemassvētkus, Jaunmoku pils aicina mācīties Rūķu meža skoliņā kopā ar Rūķu mammu, Jautruli, Baltuli un Niķuli.

Turklāt bērni pa īstam varēs iejusties mazo darboņu lomās, jo, uzliekot rūķu cepures un uzvelkot milzu čības, pamazām paši pārtaps par rūķiņiem. Rūķu skolā būs jāiemācās pēc taustes un smaržas atpazīt dažādus gardumus un citas ar Ziemassvētkiem saistītas lietišas, no dabas materiāliem pagatavot eglīšu rotājumus, apsveikumu kartītes vai mazas dāvaniņas. Bērnu veidotā čiekuru ģimene uz koka ripas izskatās patiesi jauka, bet čiekuru rūķis padevis pagalam amizants.

Rūķis Baltulis nolēmis pārtraukt mācīšanos un aicina uz pikošanos. Tas nekas, ja nav īsta sniega, vates pikas jau sagatavotas, taču tās nedrīkst mest tāpat vien. Vispirms jāizdomā kāda vēlēšanās, tikai tad var sākt lielo pikošanos. Un arī tas vēl nav viss, vēlēšanās papildīsies tikai tad, ja aizvērs acis, pieliks pie zemes kreiso ausi un pacels gaisā labo kāju. Izdevās? Tas labi, tad nākamajā gadā viss izdosies.

Pirms došanās laukā vēl jāpagatavo cienasts parka iemītniekiem zaķiem, stirniņām un putniem. Kad koku zarus iekārti našķi zvēriem, laiks doties pie lielās egles, zem kuras kuplajiem zariem sakurts ugunskurs. Te var sasildīties, dzerot īpašo rūķu tēju un piekožot kādu piparkūku. Bet vai tad kādam te ir auksti? Rotalās bērni tā noskrējušies, ka drīzāk jāraugās, lai kāds cimdus nenovelk.

Ziemassvētku piedzīvojums

Esmu optimists, jo man šķiet, ka vislabākie Ziemassvētki ir tie, kurus gaidām un svinam pašreiz, izjūtas, kuras pārdzīvojam tieši šobrīd. Lai gan, ja tā padomā, ir bijis daudz jauku Ziemassvētku. Tiesa, bērnībā ģimenē mēs šos svētkus īpaši nesvinējām. Gan tēva, gan mātes vecāki savulaik bija izsūtīti, vectēvs tā arī neatgriezās no Sibīrijas, un ģimene, visticamāk, gribēja pasaudzēt bērnu no iespējamām problēmām. Bērnībā mums bija jauka Jaunā gada sagaidīšana, atceros dāvanas, eglīti un ne ar ko nesalīdzināmu māju sajūtu.

Ziemassvētkus savā ģimenē tā pa īstam sākām svinēt, kad mazliet bija paaugušās abas mūsu vecākās meitas. Tas bija brīnišķīgs laiks, kad mēs ar sievu iemācījāmies uz šiem svētkiem skatīties ar bērnu brīnumu pilnajām acīm.

Īpaši labi atceros kādu Ziemassvētku vakaru, kad vēl dzīvojām Saldū. Bija tā iegājies, ka pēc svētku eglītes kopā ar meitām devos pašā svētku priekšvakarā vai pat Ziemassvētku dienā, jo tad darbi bija apdarīti un varēja domāt tikai par svētkiem, turklāt mums ļoti patika tas spēcīgais skuju aromāts, kāds piepilda telpu, kad egli tikko ienes siltumā. Sieva palika cept pīrāgus, mēs ar meitām sēdāmies *bobikā* un braucām pēc eglītes. Atzišos, ka man, izmantojot pazīšanos, bija ļauts Remtes čiekuru plantācijā nocirst neīstajā vietā ieaugušu eglīti, kura nederēja potēšanai. Bet cik kupla un veselīga tā bija izaugusi! Aiznesu eglīti uz mašīnu, bet apgriezties tā arī nevarēju – sniega daudz, un nebija jau toreiz tādu meža ceļu kā tagad. Iestīgām kupenā ne pa jokam. Sapratis, ka paša spēkiem no kupenas laukā netikšu, ņēmu mazāko meitu klēpī, lielāko – pie rokas, un sākām iet uz tuvākajām mājām. Sākumā bērni bija nobijušies un vilka lūpu uz raudāšanu, taču palēnām, klausoties manos stāstos par zaķīšiem zem eglītes, nomierinājās. Jābrien bija vairāki kilometri, līdz ieraudzījām uguni kādas mājas logos. Un to laimi – pagalmā stāvēja traktors! Vēl tagad ar siltām jūtām atceros tās lauku mājas cilvēku atsaucību, kā mūs veda pie krāsns sildīties, cienāja ar karstu tēju, kamēr saimnieks novilkta svētku drēbes un devās iedarbināt traktoru.

Paguvām izrotāt eglīti, kas togad smaržoja īpaši stipri, ēdām vēl siltos pīrāgus, es kā parasti biju uzņēmies Ziemassvētku vecīša lomu un par dzejolišu skaitīšanu dalīju dāvanas. Viss bija kā jau katru gadu, taču tovakar visam klāt jaucās piedzīvojuma garša un labā izjūta par līdzcilvēku atsaucību, kas taču patiesībā ir Ziemassvētku pamatā.

Vēlāk liktenis mums dāvāja vēl vienu meitiņu, un tā nu mēs, pieaugušie, visi kopā, redzot sajūsmu mazulītes acīs, atkal izdzīvojam brīnuma gaidīšanas sajūtu, izbaudām īstu Ziemassvētku izjūtas.

Novēlu, lai katram tieši šie Ziemassvētki atnes ko jaunu, īpašu, negaidītu. Lai izdodas izjust piedzīvojuma garšu un cilvēku atsaucību ne tikai svētkos, bet arī ikdienā!

Arnīs Melnis Ziemassvētku vecīša lomā.

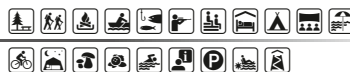
AS "Latvijas valsts meži" Mežsaimniecības direktors Arnīs Melnis

Īsta atpūta dabā - nāc!

Atpūtas un tūrisma centrs "Spāre"

"Dumbri", Ģibuļu pagasts, Talsu novads, LV-3298
Tālrunis 26669099

Atpūtas un tūrisma centrs "Ezernieki"

"Ezernieki", Indrāņu pagasts, Lubānas novads, LV-4830
Tālruni 26671421, 27840643, 26666090

Zebrus ezera laivu bāze

Bikstu pagasts, Dobeles novads, LV-3713
Tālrunis 29252368

Kaņiera ezera laivu bāze

Lapmežciema pagasts, Engures novads, LV-3118
Tālrunis 29253514

Lielauces ezera laivu bāze

Lielauces pagasts, Auces novads, LV-3723
Tālrunis 26556771

Tērvetes ūdenskrātuve

Tērvetes pagasts, Tērvetes novads, LV-3730
Tālrunis 26115333

www.mammadaba.lv

www.latvia.travel